

**Dvanajst sonetov**

Jorge Luis  
Borges

## ŠAH I

V temačnem kotu igralca počasi  
prestavljata figure. Ploskev, na kateri  
se spopadata dve barvi, ju do svita  
zadrži na tem resnobnem kraju.

Magična natančnost zrači iz figur:  
tu je homerski stolp, lahka konjenica,  
kraljica bojevita, v ozadju kralj,  
previdni lovec in napadalni kmet.

Potem ko se igralca razideta,  
ko je čas utrudil njuno vnemo,  
se zagotovo ta obred ne neha.

Na Jutrovem vzplamtela je ta vojna  
in zdaj ves svet je njeno prizorišče.  
Kot vsaka igra je tudi ta brez konca.

## II

Slabotni kralj, poševni lovec, kraljica  
bojevita, navpični stolp in zviti  
kmet si na črnem in belem polju  
izsilijo poti in dokončajo bitko.

Oni ne vedo, da roka nekega igralca  
odloča o njihovi usodi,  
in ne vedo, da neka jeklena moč  
kroti njih voljo in dejanja.

Tudi igralec je ujetnik  
(kot je rekel Omar) neke druge ploskve  
iz črnih noči in belih dni.

Bog premika igralca in ta figure.  
Toda, kateri bog spočne v Bogu načrt  
prahu, časa, sna in smrti?

DEŽ Od rosenja drobnega dežja je  
dan nenadoma postal svetlejši.  
Dežuje, je deževalo. Dež je nekaj,  
kar se je nedvomno v preteklosti zgodilo.

Kdor sliši, kako pada, spet ujame čas,  
v katerem mu je prijazna sreča  
razkrila cvet z imenom vrtnica  
in posebnost rdeče barve.

Ta dež, ki okna zdaj slepi,  
bo v pozabljenih predmestjih razveselil  
črne grozde na trti nekega dvorišča,

ki ga več ni. V deževnem popoldnevu  
slišim glas željeni očetov glas,  
ki se vrača in ni umrl.

ŽALOSTNEMU ČLOVEKU Tu je vse, kar je bilo: neusmiljeni  
Sasov meč in njegova železna metrika,  
morja in otoki, kamor so pregnali  
Laertovega sina, zlati Pesnikov

mesec, brezkraini vrtovi  
filozofije in zgodovine,  
zlati prah spominov  
in vonj jasmína v senci.

To ni prav nič pomembno. Vdana  
vaja za verz te ne odreši,  
ne voda sna ne zvezda,

ki v jasni noči na svit pozabi.  
Ena sama ženska je v tvoji misli,  
podobna drugim, ne veš katera.

STAREMU PESNIKU Po kastiljanskem polju hodiš in  
komaj ga opaziš. Tako si zatopljen  
v skrivnostni Juanov verz, da skoraj  
prezreš, kako je porumenelo sonce

pred zatonom. Bleda svetloba žari  
in na neskončnem Vzhodu se širi  
mesec, škrlaten, posmehljiv,  
ki je morda zrcalo Jeze.

Dvigneš glavo in ga gledaš. V tebi  
se prižge spomin na nekaj, kar je  
bilo tvoje, in že ugasne. Skloniš

sivo glavo in greš žalosten naprej,  
ne da bi se spomnil svojega verza:  
In za epitaf ima krvavi mesec.

URBININ  
VOJAK

Misleč, da je nevreden še enkrat  
doživeti junaštvo, kot je bilo tisto  
na morju, je ta vojak, vdan v svojo  
bedno službo, blodil po Španiji.

Da bi pozabil na nadloge in ublažil  
gorje resničnosti, se je zatekel  
v sanje. Magično preteklost so mu  
razkrile pesmi o Rolandu in Bretaniji.

Morda je kdaj premišljeval, proti  
večer, stoječ na širnem polju, kjer  
traja bakren sijaj, kako je zapuščen, ubog,

ne da bi se zavedal, kakšni glasbi je  
gospodoval. Prehodil skrajnosti je sanj,  
kjer sta bila že don Kihot in Sančo.

NEKOMU,  
KI NI VEČ MLAD

Zdaj že lahko vidiš tragični scenarij,  
ko je vsaka stvar na svojem mestu.  
Pripravljen meč je in pepel za Dido  
in novci zbrani so za Belizarja.

Zakaj še iščeš strašne bitke  
v potemnelem bronu heksametrov,  
ko tu je tisti pedenj zemlje,  
kri godrnjava in odprti grob?

Zrcalo večnosti je že uprto vate,  
da sanjalo bo tvoja zadnja leta  
in zrlo sliko tvoje agonije.

Poslednje čaka nate. In hiša,  
v kateri se izteka dan, in cesta,  
ki jo zdaj vse ure gledaš.

EVERNESS Samo ene stvari ni. Je pozabljenje.  
Bog rešuje kovino in opilke  
in v preroški svoj spomin vpisuje  
prihodnje in pretekle lune.

Vse že je. Na tisoče odsevov,  
ki so med jutrom in večerom  
pustili v zrcalih tvoj obraz,  
in tudi tega, ki bo odseval jutri.

Vse je le del različnosti  
kristala tega spomina, veselja.  
Brez kraja so njegovi strmi koridorji

in vrata se zapro, ko prednje stopiš.  
Šele na drugi strani sončnega zahoda  
boš videl Arhetipe in Sijaj.

EWIGKEIT Naj se mi vrne na usta španski verz,  
da bom opeval strašno misel,  
ki jo je Seneka v latinščini izrekel:  
da ves ta svet pripada črvom.

Naj spet slavim pepel ta bleedi,  
smrti sijaj in zmagoslavje  
kraljice bučne, ki potepta  
bandera nečimurnega zmagoslavja.

To ne. Kar je blagoslovilo moj pepel,  
ne bom zanikal kot strahopetec.  
Vem, da nečesa ni. Je pozabljenje.

Vem, da traja v večnosti, plamti  
prav to, kar sem izgubil: ta peč  
kovaška, ta mesec, ta večer.

ODISEJA,  
TRIINDVAJSETA  
KNJIGA

Železni meč je že opravil  
pravično delo maščevanja.  
In ostro kopje in sulica  
sta že prelila kri izprijenca.

Kljub strašnim dnevom in morjem  
se je vrnil Odisej h kraljici in  
v kraljestvo svoje, kljub bogovom  
in vetrovom, kljub gromu Aresa.

Zdaj spi ob kralju častitljiva kraljica,  
na prsih njegovih ji počiva glava.  
A kje je tisti mož, ki je v nočeh

in v dneh pregnanstva kot pes  
po svetu blodil in rekel,  
da mu je Nič ime?

SPINOZA

Prosojne roke Juda v polmraku  
brusijo kristal, popoldan,  
ki ugaša, je plah, hladán.  
(Popoldnevi so enaki popoldnevom.)

Ta tihi človek, ki sanja o jasnem  
labirintu, se ne zmeni za roke  
ne za prisotnost hijacinte,  
ki blede v zaprtem Getu.

Ni mu za slavo, ta odsev sanj  
v sanjah drugega zrcala,  
ne za plaho ljubezen oskrbnic.

Brez vsake metafore in mita  
vztrajno brusi kristal: vseh Njegovih  
zvezd neskončni zemljevid.

JUTRO  
LETA 1649

Carlos gre po sredi svojega ljudstva.  
Gleda na levo in na desno. Odklonil  
je časti. Prost vsake hlimbe in prevare,  
vé, da zdaj odhaja v smrt,

ne v pozabo. In da je kralj.  
Čaka ga izvršitev sodbe.  
Jutro je okrutno in resnično.  
A v mesu ni strahu. Vedno

je dobro igral neprizadetost.  
Življenje je spoznal do kraja.  
Zdaj je sam, obdan z vojaki.

Vešala ga ne bodo oskrunila. Sodniki  
niso Sodnik. Vljudno pozdravlja,  
z nasmehom. Neštetokrat je to počel.

Izbral in prevedel Ciril Bergles